

Mayıs | Haziran | 2020

zanaat, sanat ve tasarım dergisi

artisansans

Yonca Karakaş

Gerçekle hayal arasında görsel hikâyeler...

Mikro dünyalarda
bir sanat kâşifi

*Ayşe
Gül
Güter*

Dosya

Sanatın
yeni yüzü
DİJİTAL
SANATLAR

Tezahürünü
arayan
belleğin
izinde...

Aslı Torcu

40 TL

ISSN 261-373

9 77261 127905

içindekiler

8 AJANDA

Mayıs - Haziran dönemindeki güncel sergiler ve etkinlikler...

16 DOSYA Dijital Sanat

18 Bager Akbay

İyi bir salata nasıl yapılır?

20 Fatih Sevimlikurt

"Sesin bize dokunan bir özelliği var"

22 Can Büyükberber

"Öğrenecek daha fazla şey var"

26 Elif Sürer

Sanatın ve zanaatın iç içe geçen yolculuğu: Video oyunları

28 Gökalp Gönen

"Sürecin kendisi ilgimi çekiyor"

32 Under 1Minute

"Sanat nesnelerinin interneti" yeni bir alan açıyor

34 Orkan Telhan

Biyotasarım benim için ne anlam taşıyor?

38 Nohlab

Keşiflere ve yeni deneylere yolculuk

42 Selçuk Artut

Teknolojik Sanatın Korunması Konsorsiyumu

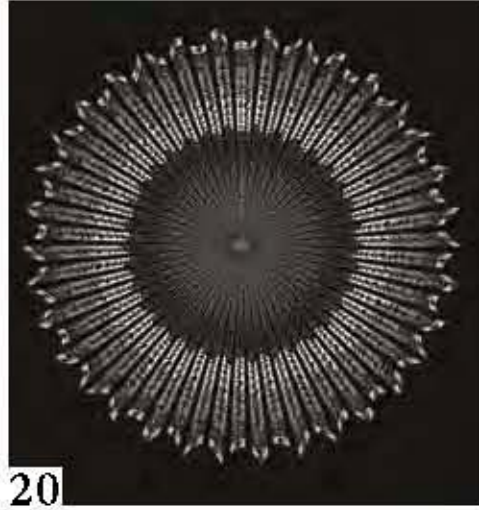
44 Başak Ozan Özparlak

21. yüzyılda sanat ve hukukta mistikleşme akımı

16

Artisans'ın bu sayıda dijital sanatları pek çok farklı yönden ele aldığımız bir dosya hazırladık.

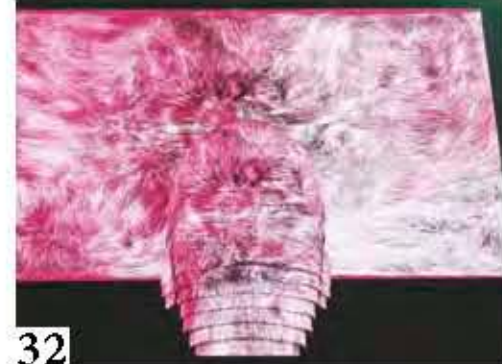
20

22

28

32

Under 1Minute'in kurucuları Hakan Yılmaz ve Mehmet Ünal kurguladıkları yeni sanatı anlattı.

18

48

60

72

78

94

102

SANAT

48 Ayşe Gül Süter mikro dünyalarda keşfettiği sanatı anlatıyor

54 Hayal İncedoğan'ın görsel çok sesliliğe uzanan yolculuğu

60 Yonca Karakaş'ın gerçekte hayal arasında kurguladığı hikâyeler...

66 Aşlı Torcu ile tezahürünü arayan belleğin izinde...

72 Bilal Hakan Karakaya'nın bloklar altında sıkışmış figürleri...

78 Meyçem Ezengin ile mozaik sanatının incelikleri

82 Zeynep Sever Demirel'in sanat merakı ve koleksiyonerliği...

TASARIM

86 Usta-atölye-tasarım örgüsünü modern mekanlara taşıyan isim: Ozan Ekşi

ZANAAT

94 Sedefkâr Mehmet Bülent Fıstıkç ile sedef kakma üzerine

YAŞAM

98 Esra Özkan
İstanbul Dijital Sanat Festivali 2020
"bağlantı aranyor..."

102 Ali Deniz
Sanata yansayan salgın imgesi

86

Sem Collections'ın felsefesini ve temsil ettiği markaları, firmanın kurucusu Ozan Ekşi anlatıyor.

Tezahürünü arayan belleğin izinde... Aslı Torcu

Aslı Torcu'nun çalışmalarında atmosfer meselesi tüm diğer öğelerden önce geliyor ve resmin temelini oluşturuyor. Belirgin görüntülerle bulanık imgeler arasında gidip gelen yapı, tıpkı belleğin hatırlama sürecinde olduğu gibi zihinsel ve duygusal bir atmosferle çevreleniyor.

İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Resim Bölümü'nden mezun olan Aslı Torcu, yüksek lisans ve doktorasını Paris'te tamamladı. On beş yıldır Fransa'da yaşayan sanatçı, halen Université Paris VIII'de öğretim görevlisi olarak çalışıyor ve resim çalışmalarına tüm hızıyla devam ediyor.

Yaratma eylemini çeşitlilik sunan içsel söylemin yeni bir dile çevrilmesi olarak tanımlayan Torcu, bu evren içinde belleğe temel bir anlam yüklüyor. Sanatçı, yaratma süreci boyunca bir görünüp bir kaybolan imgelerden beslenen bir düş alanında tezahürünü arayan belleğin izini sürüyor.

2012 yılında Galerie Zilberman'da gerçekleştirdiği ilk kişisel sergisi "Hayal Meyal"ın ardından Fransa'da "Tout souvenir est présent" adlı sergiyi gerçekleştiren ve eserleri kırka yakın karma sergide yer alan Aslı Torcu, Fransa'ya gidişini, orada yaşadıklarını ve resmini Artisans'a anlattı.

Sanata olan ilginiz ve sanatla ilişkiniz nasıl başladı? Türkiye yıllarından ve buradaki eğitiminizden bahsedebilir misiniz?

Her çocuk gibi ben de resim ve desene karşı fazlasıyla ilgilidim ama büyüdükçe, tercihlerim ve bu yöndeki eğilimim ailem tarafından da fark edildi. Ortaokul yıllarımda daha disiplinli olarak çalışmaya başladım ve güzel sanatlar lisesi sınavına girdim. Benim yolum da lise yıllarımdan itibaren şekillenmeye başladı. Ardından pek çok arkadaşım gibi ben de güzel sanatlar fakültesi sınavlarına hazırlandım ve hedefim olan Mimar Sinan Üniversitesi Resim Bölümü'ne girdim. Eğitim sistemimizin eleştirilecek fazlasıyla noktası olmasına rağmen o yıllardaki deneyimlerim ve karşılaşmalarım bana çok şey kazandırdı. Resimle olan güçlü bağımı elbette o yıllara borçluyum.

Mezun olduktan sonra yurtdışına çıkış kararı aldınız. Ne gibi gerekçeleri vardı bu kararınızın?

Açıkçası gerekçelerim çok da ilginç değil sanıyorum. Yeni mezun bir genç olarak sanatçı olma, öğrenme ve yeni şeyler keşfetme arzusu, belki biraz da Fransız dili ve kültürüne duyduğum ilgi sebebiyle buraya gelmeye karar verdim. Türkiye'de gördüklerimden daha fazlasına ihtiyacım vardı ve kendimi geliştirebilmem için bunun gerekli olduğumun bilincindeyim.

Paris'te de bir eğitim süreciniz oldu. Oradaki ilk yıllarınız nasıl geçti? Neler yaptınız?

Buraya ilk geldiğim de Fransızca'yı konuşuyor olmama rağmen, geç yaşta öğrenmeye başlamamın da sebep olduğu pek çok zorlukla karşılaşım. Maddi zorlukları aşmak için de bazı ufak tefek işlerde çalışım. Uyum süreci kolay değildi ama azimle, bir şekilde üniversiteye girmeyi başardım ancak dersleri verebilmek daha da zor bir sınav oldu benim için. Türkiye'deki lisans diplomamın denkliği olmadığı için önce lisansın son sınıfını, ardından yüksek lisans, üç yıl önce de doktoramı bitirdim. Bu süreçte ailem elinden geldiğince bana destek oldu ama özellikle Paris'te yaşamak oldukça zor. Ben de her türlü küçük işte çalışım, hatta bir dönem aynı anda iki-üç işte çalışım da oldu. Bütün bu zaman zarfında bir taraftan da yaşadığım küçücük yerlerde, atölyem olmadan üretmeye devam ettim, çeşitli yarışma ve sergilere katıldım.

Sanatın içselleştirilmesi, toplumsal hayata yayılımı ve buradan bakınca göremediğimiz ama sizin görebildiğiniz farklı yönlerden sizce Türkiye ile Fransa arasında ne gibi farklar var?

Sanatın toplumsal hayata yayılımı konusunda oldukça büyük

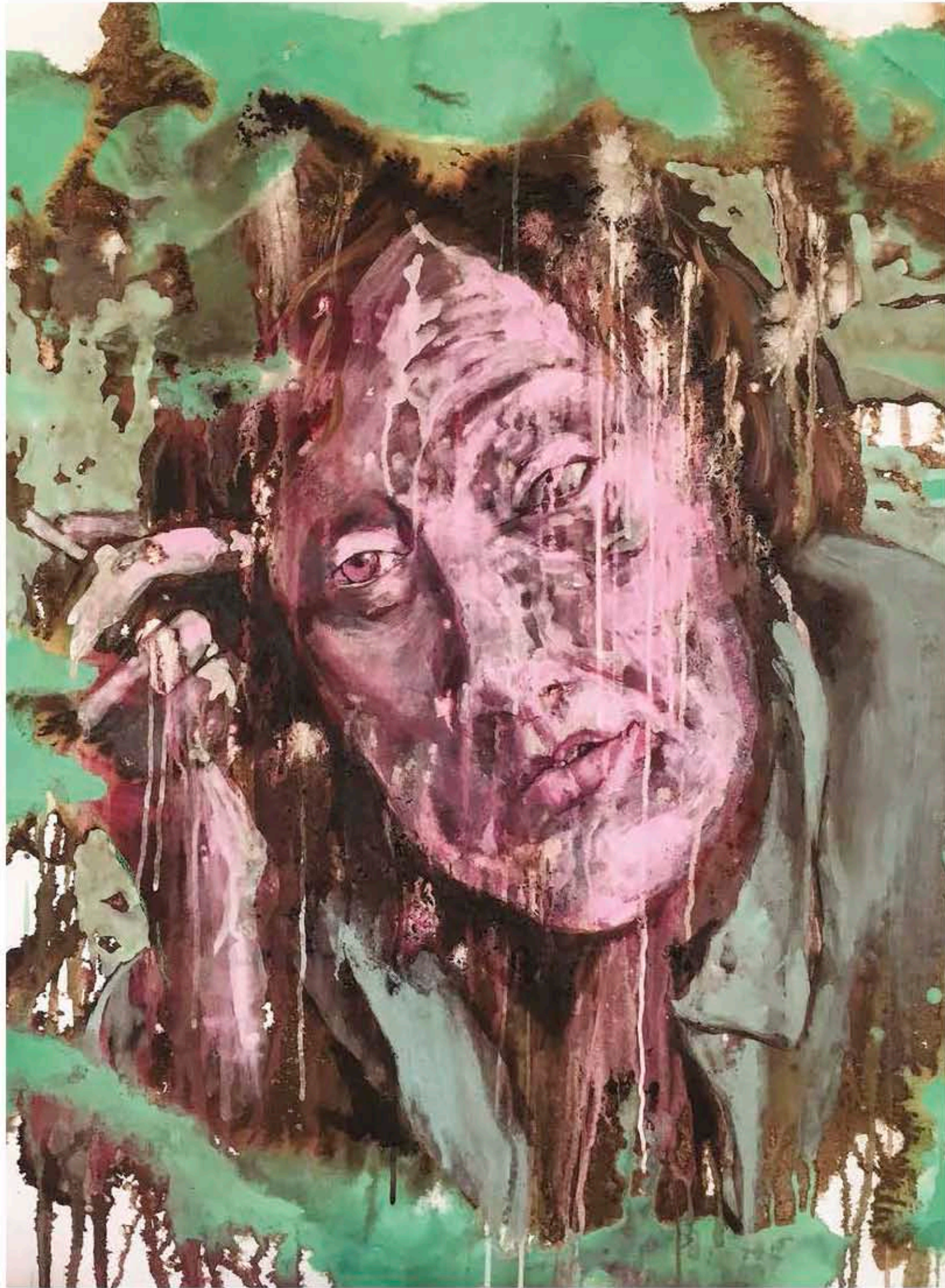
farklar var diyebilirim. Ancak belirtmem gerekir ki gözlemlerim ve çıkarımlarım kendi dünyam ile sınırlı, yani genel bir sosyolojik değerlendirme yapmam mümkün değil. En önemli farklılık, sanıyorum sanatın tarihsel olarak buradaki varlığının ve toplumdaki yerinin daha eskiye dayanmasından kaynaklanıyor. Sadece belirli bir kültürel elit için değil, sıradan bireyler için de sanat hayatlarının bir parçası. Eğitim sistemi de küçük yaşlardan itibaren çocukları bu yönde geliştirmeye yönelik bir yönlü. Elbette böyle tasarlanmış bir sistemin de ulaşamadığı, başkentün yanı başındaki banliyölerde çeteleşme ve maddi imkânsızlıklar arasında sıkışmış, kültürel olarak da son derece fakir insanların varlığını unutmamak gerekir (Bu konu, Fransız toplumunun ayrıştıracı sınıfsal problemlerinin sınırları dahilindeki bir gerçekliği de yansıtır). Daha somut şeylerden bahsetmem gerekirse, bir devlet politikası olarak sanata ayrılmış çok fazla sübvansiyon ve hemen hemen her yerel otoritenin bütçesinde sanat projelerine ayrılmış belli miktarlarda hibe desteği bulunuyor. Türkiye'de ise benim gördüğüm kadarıyla çoğu devlet kaynaklı sanatsal proje, yardım adı altında, herhangi bir profesyonel seçim kurul olmadan veya örneğin kamusal alan projelerinde halkın görüşüne başvurulmadan, yetersiz ve bazı önemli kriterlerden uzak, cepleri doldurulmak istenen kimi çevrelere veriliyor. Benzer olaylar burada da oluyor elbette. En son Jeff Koons'un yarattığı polemik buna bir örnek olabilir. Ancak genel olarak, burada sanatın topluma ilişkisi farklı düzeylerde de olsa daha köklü bir gelenekle işaret ediyor. Bu gelenek, kimi en ucra köylerde bile sanat merkezlerinin olması veya hemen hemen her büyük şehirde bir sanat koleksiyonunun ve buna bağlı fonun varlığı ile sürüyor. Öte yandan devletin kültür politikasına eklenmenin getirdiği bazı saflaşma ve çıkar çatışmaları gibi problemleri de görmezden gelmek lazım. Örneğini verdiğim devlet destekli yapıların haricinde özel kurumlar da hem kendi imajlarını cilalamak hem de vergi yüklerini azaltmak için kültürel hayata destek veriyor. Böylesi bir ağır oluşması zamana yayılan, uzun bir süreç.

Eserlerinizde özellikle bellek üzerine yoğunlaşıyorsunuz. Anıların dışı vurumu, yüzeye çıkışı nasıl bir anlatının parçası sizin için?

Sorunuzun tam yanıtı "öznel bir anlatı" olur elbette. Ancak konuyu biraz daha etraflıca düşündüğümüzde yüzeye çıkışın tezahürleri toplumsal ve tarihsel gerçekler ile çıkıyor. Öncelikle sadece kendi çalışmalarında değil, benim jenerasyonumdaki sanatçıların pek çoğunda bu eğilimin olduğunu gözlemlediğimi belirtmek isterim. Benim için ise belleğin işleyişi yaratma süreci ile paralellik gösteriyor. İçimde şekillenmeye başlayan ve aklıma kurcalayan şey her ne ise, anı-imgeler gibi katmanlanarak, yeniden hatırlama sürecine özdeş biçimde resim yüzeyinde somutlaşmaya başlıyor. Bu oluşumun görsel tezahürlerinde de ister istemez, dolaylı olarak da olsa parçası olduğum zamanın ve toplumun izleri yer alıyor.

Bellek, içinde geçmişi ve anıları barındıran bir yapı. Bu anlamıyla yurtdışında yaşıyor olmanızla ilişkili olarak evle kurulan bağ anlamı da taşıyor mu sizin için? Nasıl yorumlarsınız?

Sorunuz "nostalji" kavramı ile örtüşüyor. Yunanca "nostos" (geri dönüş, geliş) ve "algos" (acı) kelimelerinin anlamları bizi elbette "yurt özlemi" ne götürüyor. Doğduğum yerden, ailemden uzak bir yerde yaşamam elbette konumuma bağlı bazı nostaljik öğeleri ortaya çıkarıyor olabilir, bunu normal karşıyorum. Ancak günümüzde "yurt özlemi" öyle sanıyorum ki küreselleşme öncesi dünyadaki anlamıyla farklılık gösteriyor.

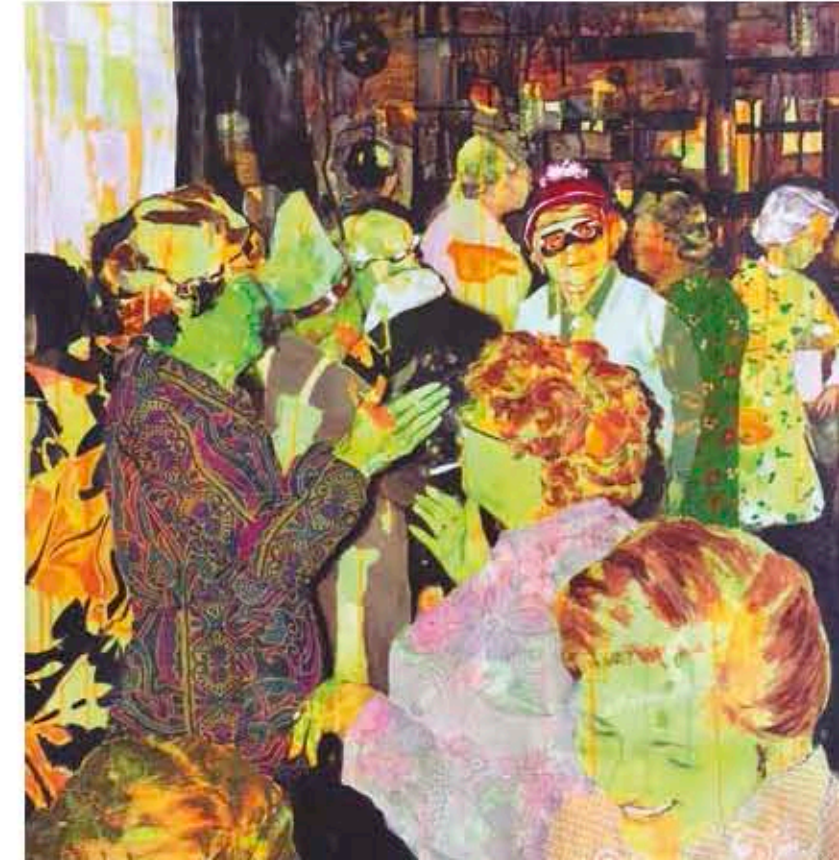

Evcilik oyunu, 2019 100x150 cm, Geotekstil üzerine akrilik, toz boya, grafit tozu, pastel, mürekkep ve yağlıboya.

"İçimde şekillenmeye başlayan ve aklımı kurcalayan şey her ne ise, anı-imgeler gibi katmanlanarak, yeniden hatırlama sürecine özdeş biçimde resim yüzeyinde somutlaşmaya başlıyor."

Lo Fête II, 2018, 81x75cm, tuval üzerine akrilik, toz boya, mermer tozu, ceviz kabuğu, yağlıboya ve kolaj.

"Belleğin işleyişi, yaratma süreci ile paralellik gösteriyor."

Adsız (Moniflo), 2019-2020, 182,5x243 cm, tuval üzerine akrilik, toz boya, mermer tozu, mika tozu, sprey boya ve yağlıboya.

“Genel olarak işlerimin başlangıç noktasında her zaman önce atmosfer meselesi var. Bu konu figüratif öğelerden önce geliyor... Üzerinde çalıştıkça bazı alanlar yavaş yavaş belirginleşirken diğerleri bu bulanık görünümde kalıyor.”

Dipotose (Minérologie), 2019, 21x14 cm, kağıt üzerine mürekkep ve suluboya.

La Fête III, 2019, 130x97 cm, tuval üzerine akrilik ve yağlıboya.

Yaşadığımız zamanın duygularımızı, özlemlerimizi ve dolayısıyla da hatıralarımızı romantik anlamda nostaljiden çok daha dolaylı olarak biçimlendirdiğini düşünüyorum. Bellek konusunu da bu çerçevede sadece geçmişe dair bir olgu olarak değil, an be an yaratma eylemi süresince yaptım ortaya çıkışındaki itici bir güç olarak görüyorum.

Eserlerinizde figüratif öğelerle imgeleri bir arada görüyoruz çoğu zaman. Ancak hangisinin ön planda olduğuna karar vermek güç. Dikkat çekici atmosferleri ortaya çıkaran da bu bulanıklık belki de. Belleğin gelgitleri diyebilir miyiz buna? Bir bakıma belleğin kendisinin resmi mi?

Genel olarak işlerimin başlangıç noktasında her zaman önce atmosfer meselesi var. Bu konu figüratif öğelerden önce geliyor ve asıl yapının temelini oluşturuyor. Üzerinde çalıştıkça bazı alanlar yavaş yavaş belirginleşirken diğerleri bu bulanık görünümde kalıyor. Resmin yar atılış süresi boyunca, aynı hatırlama sürecinde olduğu gibi kimi öğeler tüm berraklığıyla gözümün önüne gelirken bazıları ise sözlerle ifade etmesi güç zihinsel ve duygusal bir atmosferin içinde bir görünüp bir kaybolur, bazen de yarım yamalak asılı kalırlar. Bu süreci basite indirmek oldukça zor, anlamını karşılayacak bir söz bulmak da. O yüzden benzerliklerden bahsediyorum ama elbette sadece önerme olarak. İşte belki de tam da bu yüzden resim yapmam gerekiyor.

Siz hem Paris'te hem de İstanbul'da eserleri takip edilen bir isimsiniz. Öncelikle şunu sormak istiyorum: Paris'te olmanın avantajları var mı bu noktada?

Açıkçası bilemiyorum, pek emin değilim. Belki Paris'te yaşamam Türkiye'den bakınca ilginç geliyor olabilir, burada da Türkiye'den geliyor olmam. Bu bir avantaj mıdır emin değilim ancak burada olduğum için kendi yabancılık alanımı muhafaza etme ve Türkiye'de olsaydım belki de ulaşmamın zor olacağı bazı kaynaklara erişme şansım var sanıyorum.

Yine bununla ilgili olarak, Türkiye ve Fransa'daki sanat ortamını nasıl karşılaştırırsınız?

Yine öncelikle gözlemlerimin sınırlarını çizerek söze başlamak isterim. Türkiye'ye burada bulunduğum on beş yıl içinde senede en fazla iki defa gidebilirim, o zamanlar da ailem İzmir'de olduğu için Türkiye'deki sanat ortamını yansıtan İstanbul'da geçirdiğim süreler oldukça sınırlıydı. Yani olanaklarım dahilinde orada olup bitenleri takip etmeye çalışıyorum. Bence son on-on beş yıldaki heyecan verici yeni oluşumlar mali krizler ve istikrarsızlıklara rağmen büyümeye devam ediyor, bu Türkiye için çok güzel bir şey. Çok sayıda iyi sanatçı ve sanat dünyasının parçası olan bilgili, sağlıklı insan var. Ancak elbette bazı aktörlerin yetersizliği ülkedeki sanat ortamının hep bir yerlerinin eksik olmasına sebep oluyor. Özellikle sanat eleştirisi ve teorik çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı düşünüyorum. Bu durum faaliyet gösteren sanatçı ve özellikle de küratör sayısı ile kıyaslanınca oldukça garip ama gerçek.

Fransa'da durum biraz daha farklı. En başta çağdaş sanatın çok daha demokratik bir algılanışı var, belki de biraz fazla demokratik, öyle ki zaman zaman herkese ulaşması için o kadar çok çaba harcanıyor ki hep daha eğlenceli, daha oyuna yönelik işlere rastlamak mümkün. Öte yandan sadece izleyici olarak ziyadesiyle bilgi ve birikim gerektiren sergiler de görebiliyorsunuz. Sanat dünyasında işinde iyi olan, bilgi sahibi aktörlerin (sanatçı, koleksiyoner, galeri, eleştirmen, küratör, vs...) fazlalığı çeşitliliği artırıyor. Böylece sanatın diline hâkim olan kimselerin kendini

mistik bir felsefenin üstün temsilcileriymiş gibi görmelerini de engelliyor. Elbette buradaki sanat ortamının da eleştirilecek tarafsızlık problemleri, belli çevrelerdeki yolsuzluk ve çeteleşme gibi sorunları var. Yine de güzel olan, gerçek bir eleştiri ve tartışma ortamının neredeyse her zaman mümkün olması.

Aynı zamanda Paris'te bir akademisyensiniz, ve Türkiye'nin en önemli sanat okulundan mezun olduğunuz. Akademi açısından ne gibi farklar görüyorsunuz?

Ben Mimar Sinan Üniversitesi'nden 2004 yılında mezun oldum, o zamana kadar okulda geçirdiğim yıllar gerçekten çok besleyici ve güzeldi. Farklı şehirlerden gelmiş birçok yetenekli ve tutkulu öğrenci ile bir arada okuduğum için kendimi çok şanslı görüyorum. Eğitim sistemimize gelince, aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Kendi deneyimimden bahsettiğimim altını çizerek, birkaç eğitmen dışında bizi atölye pratiklerimizin ötesine taşıyacak, vizyonumuzu genişletmeye yardımcı olacak fazla kimseyle karşılaşmadığımı söylemeliyim. Özellikle düşünsel anlamda ve kuramsal birikim açısından eksiklerimle Fransa'da üniversiteye başladıktan sonra yüzleşebildim. Buradaki kütüphaneler sanırım en büyük şansım oldu. Bilgiye ulaşabilmek ve dünyanın farklı yerlerinden insanlarla üzerinde tartışabilmek harika bir şey. Bu açıdan benim için önemli bir tecrübe oldu ve yeni düşünme biçimleri, bakış açıları kazanmamda vesile oldu. Ancak öte yandan, üniversitedeki görsel sanatlar bölümü (güzel sanatlar okullarını tenzih ediyorum) sanat pratiği yeterliliğinden ve heyecanından oldukça uzak. Derslerine girdiğim birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin sanatla olan ilişkilerinin de ve buna bağlı motivasyonlarının da çok büyük eksiklikler görüyorum. Oysa Türkiye'de bir genç sanat okuyabilmek için üniversiteye girmeyi çoğunlukla tutkusu ve kararlılığı sayesinde başarabilir.

Hem Türkiye hem Fransa'da eserlerinizin yer aldığı koleksiyonlar var. Bunlardan bahsedebilir misiniz?

İsterdim elbette ancak özellikle bağımsız çalışmaya başlamadan önceki dönemde 5-6 kişinin ismi dışında işlerimi alan insanların çoğunun kim olduğunu bilmiyorum, bana bildirilmedi. Maalesef bu yüzden koleksiyonerlerin çoğu ile iletişim kurma şansım olmadı. Ancak bilgim dahilindeki isimler arasında tanınmış, profesyonel ve uzun yıllardır koleksiyonerlik yapanlar da, daha mütevazı ve özel zevk ve beğenileri doğrultusunda sanat eseri alanlar da var. İmkân bulduğum ve bire bir konuşabildiğim alıcılarla olan iletişim elbette çok değerli ve beni fazlasıyla mutlu ediyor.

Son olarak yeni mezun olan sanatçılara yurtdışı tecrübesi ve sanat yaşamı ile ilgili olarak neler önerirsiniz?

Kuşkusuz herkesin yaşadıklarından edindiği tecrübe kendine özeldir ama mutlaka bir tavsiyede bulunmam gerekir se o da içtenlikle ve tutku ile çalışmak olabilir. Öncelikle, eğer ailenizden zengin, çalışması gerekmeyen biri değilseniz yurtdışında yaşamaya karar verdiğinizde, karşınıza çıkacak maddi zorluklara hazırlıklı olmalıyız. Çoğu Batı ülkesindeki Türkiye algısı ve bürokratik sorunlara da. Bunun dışında sanat yaşamı içinde şartlar ne olursa olsun arzu ile çalışmaya ve üretmeye içtenlikle devam etmek, üretmenin dışından kendini donatmak, görmek ve öğrenmek yapılacak en önemli şeylerin başında geliyor. Sanat ortamı çok aktörlü ve yerleşmiş olan bir ülkede kendini geliştirmenin en iyi yolu kanımca yarışmalar a, araştırma ve misafir sanatçı programlarına katılmak, başka sanatçılarla tanışmak ve fikir alışverişinde bulunmak olabilir.